

**QORTI CIVILI
PRIM' AWLA**

**ONOR. IMHALLEF
JOSEPH R. MICALLEF**

Seduta tas-7 ta' Mejju, 2010

Citazzjoni Numru. 1064/2008

Mario PICKARD

VS

Grace ANDERSON

Il-Qorti:

Rat ir-Rikors Maħluf imressaq fit-22 ta' Ottubru, 2008, li bih u għar-raġunijiet hemm imsemmija, l-attur talab li din il-Qorti (a) tordna lill-imħarrka biex, fiż-żmien qasir u perentorju li jogħgobha tiffissalha, tressaq 'il quddiem il-pretensjonijiet tagħha fil-konfront tiegħu permezz ta' kawża; u (b) li f'każ li l-imħarrka tonqos li tiftaħ il-kawża bil-pretensjonijiet tagħha fiż-żmien hekk lilha mogħti, timponi fuq l-istess imħarrka s-skiet għal dejjem milli qatt

Kopja Informali ta' Sentenza

aktar terġa' tressaq pretensjoni b'hal dik kontrih. Talab ukoll l-ispejeż;

Rat it-Tweġiba Mañlufa mressqa mill-imħarrka fil-5 ta' Marzu, 2009, li biha laqgħet għall-azzjoni attriċi billi qalet li dik l-azzjoni m'hijiex mistħoqqa għaliex l-attur jaf li l-pretensjoni tagħha m'hijiex fiergħa u li hija għandha jedd għall-ħlas tal-kumpens minħabba l-incident li l-attur stqarr li kien jaħti għalih. Żiedet tgħid li ma setgħetx tressaq il-pretensjoni likwidata tagħha għaliex għadha qiegħda tagħmel l-aċċertamenti mediċi dwar kemm garrbet debilita' fl-imsemmi incident;

Semgħet ix-xhieda tal-imħarrka;

Semgħet it-trattazzjoni tal-avukati tal-partijiet;

Rat l-atti tal-kawża;

Rat id-degriet tagħha tal-4 ta' Marzu, 2010, li bih ħalliet il-kawża għas-sentenza;

Ikkunsidrat:

Illi din hija azzjoni ta' jattanza. L-attur irid li l-imħarrka tingħata żmien minn din il-Qorti biex matulu hija tressaq b'kawża pretensjoni ta' danni li ilha tressaq kontra tiegħu b'sensiela ta' ittri uffiċjali dwar għrieħi u debilita' li ma tfieqx li hija tgħid li l-attur ikkawżalha f'incident ta' ħabta bejn żewġ karozzi li seħħet f'Lulju tal-1996. Billi għalxejn talabha biex tressaq il-pretensjoni tagħha dwar il-kumpens li tippretendi, u billi l-imħarrka baqgħet qatt ma fetħet kawża biex titlob il-likwidazzjoni u l-ħlas tad-danni li tgħid li garrbet, fetaħ din il-kawża biex il-Qorti timponiha żmien li fih tmexxi 'l quddiem b'kawża kontrih jew, jekk tonqos li tagħmel dan, li titwaqqaf għal dejjem milli terġa' tressaq il-pretensjonijiet tagħha fil-konfront tiegħu;

Illi għal din l-azzjoni, l-imħarrka (li talbet u kisbet l-Għajnuna Legali) laqgħet billi qalet li l-azzjoni mressqa

mill-attur hija infondata għaliex tgħid li hu jaf li l-pretensjonijiet tagħha m'humiex fiergħa u li għadha qiegħda tagħmel il-verifiki mediċi meħtieġa dwar id-disabilita' tagħna;

Illi mill-fatti rilevanti li jirriżultaw mill-atti joħroġ li f'Lulju tal-1996 seħħet ħabta bejn żewġ karozzi fi Vjal l-Indipendenza, fil-Mosta. Karozza minnhom kienet qiegħda tinsa q mill-attur u l-oħra mill-imħarrka. L-attur kien aċċetta r-responsabbilta' għall-ħabta. Il-kumpannija assikuratriċi tiegħu ħallset l-ispejjeż lil sid il-karozza li kienet misjuqa mill-imħarrka;

Illi f'Diċembru tal-1996¹, l-imħarrka baqgħet ittra uffiċjali lill-attur biex titolbu jammetti l-ħtija u jagħmel tajjeb għall-ġrieħi li hija ġarrbet minħabba l-imsemmija ħabta. Din l-ittra bdiet sensiela ta' ittri uffiċjali oħrajn² li fihom tenniet l-istess talbiet. Din is-sensiela baqgħet sejra sa Awissu tal-2007. Matul dan iż-żmien, l-imħarrka kienet dehret quddiem konsulenti mediċi li ħallew ċertifikati mediċi wara li rawha³. F'Ottubru tal-2007⁴ l-attur baqgħat ittra uffiċjali lill-imħarrka biex jinterpellaha tiftaħ kawża kontrih fi żmien għaxart ijiem dwar il-pretensjonijiet magħmulin minnha fl-aħħar ittra uffiċjali li kienet baqgħtitlu. Billi l-imħarrka baqgħet ma fetħitlu l-ebda kawża, fetaħ din il-kawża ta' jattanza kontriha f'Ottubru tal-2008;

Illi bħala konsiderazzjonijiet legali dwar din l-azzjoni, jibda biex jingħad li l-azzjoni ta' Jattanza jew, kif ukoll magħrufa, tal-Millantazzjoni tapplika fejn persuna, f'att ġudizzjarju jew xort'oħra bil-miktub, tippretendi li għandha xi jedd kontra persuna oħra. Din tal-aħħar, jekk trid teħles minn tali pretensjoni, għandha l-jedd li tressaq azzjoni sa mhux iżjed tard minn sena minn mindu ssirilha l-pretensjoni, kontra min għamilha, biex il-qorti tordna lil min jippretendi l-jedd li jressaq l-azzjoni għad-definizzjoni ta' dak il-jedd innifsu fiż-żmien mogħti mill-istess qorti⁵;

---

¹ Dok "B", f'paġ. 8 tal-proċess

² Dokti "Ċ" sa "I", f'paġ. 9 sa 15 tal-proċess

³ Dokti "K", "L", "M" u "N", f'paġ. 19 sa 37 tal-proċess

⁴ Dok "O", f'paġ. 38 tal-proċess

⁵ Art. 403 tal-Kap 12

Illi huwa mgħallem li biex tirnexxi l-azzjoni tal-jattanza jeħtieġ jirriżulta li tkun saret pretensjoni bil-miktub minn min jallega jedd, li l-persuna li kontra tagħha tkun saret il-pretensjoni tkun fil-pussess tal-ħaġa li jrid jikkawtela, li l-pretensjoni tkun waħda spontanja u mhux provokata, u tkun waħda li tista' titmexxa 'l quddiem b'kawża fil-qrati, u li ma tkunx kondizzjonata minn fatt li jista' jseħħ jew jista' ma jseħħ⁶. Biex jista' jingħad li pretensjoni tkun waħda spontanja, irid jirriżulta li din ma tkunx ir-riżultat ta' pretensjoni jew "provokazzjoni" li tkun saritilha mill-parti nnifisha li tkun fetħet il-kawża tal-jattanza⁷. Fuq kollox, l-azzjoni ta' jattanza tolqot biss dawk il-pretensjonijiet li, biex jinżammu 'l quddiem, jeħtieġu azzjoni fil-Qrati: ma tolqotx dawk il-pretensjonijiet li, min jagħmilhom, ma jeħtieġ l-ebda azzjoni għaliex diġa' jgawdi dak li jippretendi jew hu fil-pussess tagħhom;

Illi għalhekk l-artikolu 403 tal-Kodiċi jrid jingħata tifsira dejqa minħabba li l-azzjoni tal-jattanza għandha l-għan li ġgħib fuq il-parti li tagħmel il-pretensjoni tal-jedd is-sanzjoni ta' skiet għal dejjem fuq dik il-pretensjoni. Dan qiegħed jingħad għaliex jixraq li wiejed iżomm quddiem għajnejh li r-regoli magħmula mil-leġislatur fid-diversi dispożizzjonijiet li jmexxu dawn il-proċeduri speċjali għandhom dejjem jitqiesu bħala partikolari għalihom jew kontra l-bixra tar-regoli normali. Kemm hu hekk, dwar l-azzjoni tal-jattanza, il-Professor Caruana⁸ jfisser din l-għamla ta' azzjoni bħala "*...a violation of the principle that no one may be compelled, against his will, to institute proceedings and reduce to an insignificant term the normal period for the institution of a lawsuit.*"⁹ Il-kundizzjonijiet għall-applikazzjoni tagħha, għalhekk, għandhom jitfissru sewwasew kif riedhom il-leġislatur;

Illi waqt is-sottomissjonijiet tiegħu, l-għaref difensur tal-imħarrka seħaq li l-azzjoni tal-attur ma tistax tirnexxi għaliex jonqos l-element ta' spontanjeta' fil-pretensjonijiet

⁶ P.A. TM 11.12.2003 fil-kawża fl-ismijiet *Imelda Tabone et vs Agnes Galea et*

⁷ Maġ. (Għ) AE 2.10.2007 fil-kawża fl-ismijiet *Stella Rapa et vs John Mary Portelli*

⁸ *Notes on Civil Procedure*, paġ. 1456

⁹ Ara wkoll f'dan is-sens sentenza P.A. 13.12.1930 fil-kawża fl-ismijiet *Gau'i vs Francia* (Kollez. Vol: XXVII.ii.332)

tal-patroċinata tiegħu. Huwa jgħid dan għaliex ladarba l-attur innifsu jistqarr li huwa kien jaħti għall-ħabta, allura waħdu jsegwi l-effett li l-pretensjonijiet tal-imħarrka dwar il-ħlas tad-danni huma l-effett ta' dik il-“provokazzjoni”. Huwa žied jgħid li l-pretensjoni tal-imħarrka lanqas ma hija frott l-istħajil jew xi waħda fiergħa, għaliex tassew li hija qiegħda ġgorr f'saħħitha l-effetti tal-ġrieħi li ġarrbet fl-istess ħabta;

Illi l-Qorti ma tistax taqbel mal-argument tal-imħarrka. Għalkemm jista' jingħad bla dubju li l-attur stqarr il-ħtija tiegħu għall-ħabta, ma kien ressaq qatt xi pretensjoni hu kontra l-imħarrka. Kemm hu hekk, sa ma sid il-karozza misjuqa mill-imħarrka tħallas għal kollox il-kumpens li kien jistħoqqlu għall-ħsara mgarrba fil-karozza tiegħu, lanqas kien hemm ħjiel li l-imħarrka kienet korriet fl-imsemmi inċident jew li kienet saħansitra ġarrbet ġrieħi serji li minnhom ma fiqitx. Fi kliem ieħor, sa dak inhar li stqarr il-ħtija tiegħu dwar il-ħabta, ma kellu l-ebda ħjiel li kien hemm xi pretensjoni oħra (jekk kien hemm) u wisq anqas seta' b'dik l-istqarrija tiegħu “jipprovoka” jew “jistieden” li jitnisslu pretensjonijiet mingħand ħaddieħor. Fit-tieni lok, kienet l-imħarrka li minn rajha (ukoll jekk bi bżonn) ressqet b'att ġudizzjarju l-ewwel pretensjoni tagħha dwar il-kumpens li riedet mingħand l-attur bħala riżultat tal-ħabta. Sa dak il-waqt, dik il-pretensjoni (li mbagħad issarrfet f'sensiela ta' atti ġudizzjarji bl-istess pretensjonijiet fuq medda ta' ħdax-il sena) kienet waħda spontanja. Fit-tielet lok, jirriżulta mix-xhieda mogħtija mill-imħarrka waqt din il-kawża¹⁰ li hija nnifisha tistqarr li trid tibda l-kawża kontra l-attur, iżda qiegħda ssibha ħaġa iebsa ssib avukat biex jidher għaliha;

Illi, min-naħa tal-attur, hemm ukoll interess ġenwin li dik il-pretensjoni tal-imħarrka ma tibqax imdendla fuqu indefinittivament;

Illi l-Qorti hija tal-fehma sħiħa li, meta wieħed iqis l-elementi meħtieġa biex tissejjes l-azzjoni tal-millantazzjoni u meta wieħed iqis iċ-ċirkostanzi fattwali marbutin mal-

---

¹⁰ Xhieda tagħha 15.2.2010, f'pag. 63 tal-proċess

każ, għandu jirriżulta bla ħjiel ta' dubju li tassew li l-imħarrka wettqet jattanza fil-konfront tal-attur u li dan għandu kull jedd u interess li jara li l-imħarrka ma titnikkix aktar biex, jekk jidhrilha, tressaq tali millantazzjoni 'l quddiem bl-azzjoni ġudizzjarja meħtieġa;

Illi l-Qorti tifhem ukoll li, bħalma seħħ f'din il-kawża, l-imħarrka x'aktarx sejra jkollha tirrikorri għall-ħatra ta' avukat għall-Għajnuna Legali u dan jista' b'xi mod jolqot ukoll iż-żmien li fih hija tista' ġġib 'il quddiem l-azzjoni tagħha¹¹. Iżda dik iċ-ċirkostanza ma żżommx milli l-attur jista' jressaq l-azzjoni tiegħu u lanqas ma twaqqaf lill-Qorti milli tipprovdi dwar it-talbiet tiegħu;

Għal dawn ir-raġunijiet, il-Qorti qiegħda taqta' u tiddeċiedi billi:

Tilqa' l-ewwel talba attriċi u ssib li l-imħarrka tassew wettqet millantazzjoni fil-konfront tal-attur bil-pretensjonijiet tagħha għad-danni lilha dovuti minnu u li huwa għandu jedd li jeħles minn tali millantazzjoni jekk kemm-il darba l-imħarrka ma ġġibx 'il quddiem l-azzjoni ġudizzjarja meħtieġa;

Għall-finijiet tal-artikoli 401(1) u 408 tal-Kapitolu 12 tal-Liġijiet ta' Malta, qiegħda **tordna lill-imħarrka sabiex tressaq il-pretensjonijiet f'kawża** sa mhux aktar tard minn erbgħin (40) jum mil-lum; u

Tħalli l-kawża għas-smiġħ ta' nhar it-Tlieta, 22 ta' Ġunju, 2010, fid-disgħa ta' filgħodu, għall-informazzjoni ulterjuri u jekk ikun il-każ għall-provvedimenti meħtieġa fir-rigward.

Spejjeż riżervati.

Moqrija

---

¹¹ Art. 404(2) tal-Kap 12

Kopja Informali ta' Sentenza

< Sentenza In Parte >

-----TMIEM-----